

ΚΕΙΜΕΝΟ

Η ρήση πως σε λίγα χρόνια αναλφάβητος θα θεωρείται όποιος δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει στη δουλειά του ηλεκτρονικό υπολογιστή, όσο τρομακτική και αν φαίνεται, δηλώνει μια πραγματικότητα. Οι τεράστιες δυνατότητες που έχει και αποκτά όλο και περισσότερο ο ηλεκτρονικός υπολογιστής στην αποθήκευση, επεξεργασία και αξιοποίηση μεγάλου όγκου σύνθετων πληροφοριών – δοθέντος ότι η κατάκτηση χρήσιμων και έγκυρων πληροφοριών σε διάφορους τομείς του επιστητού αποτελεί κύριο σκοπό της παιδείας και προϋπόθεση της γνώσης και της καλλιέργειας του ανθρώπου- κάνει ώστε η πληροφορική να καταλαμβάνει όλο και μεγαλύτερο μέρος στην εκπαίδευση. Όχι μόνο γιατί εξασφαλίζει εύκολη (με εξοικονόμηση χρόνου, χώρου και τόπου) πρόσβαση σε όλη την έκταση μιας κωδικοποιημένης γνώσης, αλλά γιατί προσφέρει προγράμματα διδασκαλίας των γνωστικών αντικειμένων, ασύγκριτα πιο πλούσια και «έξυπνα» από τα καθιερωμένα διδακτικά βιβλία. Το κυριότερο: δίνει μεγάλα περιθώρια αυτενέργειας του μαθητή – συχνά με τρόπο ευχάριστο και παιχνιδιό – και αξιοποίηση της «ανευρετικής διαδικασίας» που είναι και η πιο αποτελεσματική πηγή γνώσης. Ακόμα δίνει δυνατότητες αυτοδιδασκαλίας ή διδασκαλίας εξ αποστάσεως, μορφές που δεν πρέπει καθόλου να υποτιμώνται στις **ραγδαίες** εξελίξεις του κόσμου μας και των συστημάτων εκπαίδευσης. Και όλα αυτά χωρίς να αχρηστεύεται ο δάσκαλος, που αποκτά νέα τελειότερα μέσα να επιτελέσει το έργο του και ο οποίος εν μέρει αλλάζει ρόλο, μετατρέπόμενος σε καθοδηγητή και εκπαιδευτή της γνώσης αντί του απλού αναπαραγωγού και αναμεταδότη απλών ή εύκολα **προσβάσιμων** πληροφοριών. Έτσι αξιοποιείται καλύτερα και ουσιαστικά ο δάσκαλος εκεί που πραγματικά χρειάζεται να προσφέρει. Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές βοηθούν στη συνολική ανάπτυξη του μαθητή και την ανάπτυξη της δημιουργικότητάς του, μόνο αν χρησιμοποιούνται σωστά, καθώς υπάρχει κίνδυνος απομόνωσης, **εξάρτησης** και παθητικότητας, ο κίνδυνος δηλαδή από τη λεγόμενη ηλεκτρονική κατατονία.

Οι γονείς και οι δάσκαλοι πρέπει να έχουν πάντα στο νου τους ότι, στην περίπτωση που η χρήση του υπολογιστή είναι **αλόγιστη**, υπάρχει η πιθανότητα να δοθεί υπερβολική προσοχή στην παροχή γνώσεων και ταυτόχρονα να παραμεληθεί η καλλιέργεια του συναισθήματος και των ανθρωπιστικών αξιών.

Μέσα στις νέες πραγματικότητες που δημιουργήθηκαν, ανήκει και η καθέρωση, επανεκτίμηση ή επαναβεβαίωση νέων αξιών. Αξίες όπως η προστασία του περιβάλλοντος, η υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ο σεβασμός της πολιτισμικής παράδοσης κάθε λαού, η διασφάλιση της ελευθερίας και η εδραίωση της δημοκρατίας προβάλλονται και υποστηρίζονται διεθνώς με πραγματική έμφαση. Ένας «νέος ανθρωπισμός» που επαναφέρει τον άνθρωπο ως αξία, έναν άνθρωπο συμφιλώμενο με το περιβάλλον και αγωνιζόμενο για την ευρύτερη διασφάλιση και το σεβασμό αξιών, όπως οι προαναφερθείσες, έναν άνθρωπο εθνιστή αλλά όχι εθνικιστή, έναν άνθρωπο που καταλύει ή αγνοεί τα γεωγραφικά σύνορα, αναζητώντας ευρύτερες ή ουσιώδεις συγκλίσεις αντί των στρατιωτικών συμφωνιών και των ιδεολογικών συστρατεύσεων. Ο νέος αυτός ανθρωπισμός, κυρίαρχος και όχι ενεργούμενο της τεχνολογίας δίνει στην παιδεία και την πολιτισμική καλλιέργεια του ανθρώπου πρωτεύουσα και καθοριστική σχέση.

Αυτές οι νέες (ή ανανεωμένες) αξίες, **συγκερασμένες** με τις παλιές παραδοσιακές και δοκιμασμένες αξίες που συνθέτουν τη φυσιογνωμία της δικής μας χώρας, πρέπει να αποτελέσουν τον άξονα του έτερου -και κυριότερου- σκέλους της σχολικής παιδείας: της αγωγής ή, μάλλον, της μόρφωσης του ανθρώπου εις άνθρωπον.

Γ. Μπαμπινιώτης

[Κείμενο συντομευμένο και ελαφρά διασκευασμένο]

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- A.** Να γραφεί περίληψη του κειμένου χωρίς την παράθεση προσωπικών σχολίων (100 – 120 λέξεις). **Μονάδες 25**
- B.1** Πώς αντιλαμβάνεστε το περιεχόμενο του όρου «ηλεκτρονική κατατονία», που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας στην 2^η παράγραφο; Να αναπτύξετε τις απόψεις σας σε μία παράγραφο. (80 – 90 λέξεις). **Μονάδες 12**
- B.2** Με ποιον τρόπο αναπτύσσεται η 4^η παράγραφος του κειμένου; **Μονάδες 7**
- B.3 α.** Να διαιρέσετε το κείμενο σε δύο θεματικές ενότητες και να δώσετε τίτλο σε καθεμία από αυτές. **Μονάδες 2**
- β.** Με ποιους τρόπους επιτυγχάνεται η συνοχή ανάμεσα στις δύο τελευταίες (4^η και 5^η) παράγραφο του κειμένου; **Μονάδες 5**
- B.4** Να γράψετε ένα συνώνυμο για κάθε μία από τις παρακάτω λέξεις: **ραγδαίες, προσβάσιμων, εξάρτησης, αλόγιστη, συγκερασμένες.** **Μονάδες 5**
- B.5** Να εντοπίσετε στο κείμενο τέσσερις (4) σύνθετες λέξεις και να τις αναλύσετε στα συνθετικά τους. Στη συνέχεια να σχηματίσετε από μια νέα σύνθετη λέξη με το δεύτερο συνθετικό των λέξεων αυτών. **Μονάδες 4**
- Γ.** Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές με τις ποικίλες δυνατότητές τους αποτελούν πλέον αναπόσπαστο τμήμα της καθημερινότητάς μας. Το γεγονός αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τους νέους, οι οποίοι υιοθέτησαν γρήγορα τη νέα αυτή τεχνολογία. Υποθέστε ότι ως συντάκτης της σχολικής εφημερίδας δημοσιεύετε ένα άρθρο (600 λέξεις περίπου) στο οποίο θα παρουσιάζονται οι ποικίλες δυνατότητες που παρέχει το διαδίκτυο, κάνοντας ιδιαίτερη αναφορά στην προσφορά του στην εκπαιδευτική διαδικασία, αλλά θα επισημαίνονται και οι κίνδυνοι που εγκυμονεί η αλόγιστη χρήση του. **Μονάδες 40**

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

- A.** Ο συγγραφέας στο κείμενό του προσεγγίζει το ζήτημα των νέων τεχνολογικών δεδομένων που διαμορφώνουν το χαρακτήρα της σύγχρονης παιδείας. Αρχικά, αφού διαπιστώσει την αναγκαιότητα για γνώση της χρήσης ηλεκτρονικού υπολογιστή σήμερα, δηλώνει πως οι δυνατότητές του στη διαχείριση πληροφοριών τον καθιστούν ολοένα και πιο απαραίτητο στην εκπαίδευση. Στη συνέχεια, αναλύει τις νέες δυνατότητες της πληροφορικής, μέσα από τις οποίες μαθητές και εκπαιδευτικοί καλούνται να αναλάβουν ενεργότερο ρόλο στην εκπαιδευτική διαδικασία. Παρά τα πλεονεκτήματα του νέου αυτού μέσου προτείνει τη λογική

εκπαιδευτικός οργανισμός

ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ

του χρήσης, καθώς η υπερβολή κρύβει κινδύνους. Συνακόλουθα, αναφέρεται στο «νέο ανθρωπισμό», που δημιουργείται από σύγχρονες αξίες και δίνει έμφαση στην παιδεία και στον πολιτισμό. Τέλος, επισημαίνει ότι ο συνδυασμός νέων και παλιών αξιών πρέπει να αποτελέσει την κατευθυντήρια γραμμή της εκπαίδευσης.

B.1 Ο όρος «ηλεκτρονική κατατονία» υποδηλώνει την κατάσταση κατά την οποία ο άνθρωπος, εξαιτίας της υπέρμετρης χρήσης και της εξάρτησής του από τα ηλεκτρονικά μέσα και ιδιαίτερα τους υπολογιστές, αποξενώνεται από τους συνανθρώπους του και αλλοτριώνεται. Κάτω από αυτές τις συνθήκες το άτομο αδιαφορεί για την κοινωνική διάσταση του βίου του και απομονώνεται στο χώρο του, όπου ζει με την ψευδαίσθηση ότι τα ηλεκτρονικά μέσα μπορούν να υποκαταστήσουν κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα και σχέση. Στην πραγματικότητα, όμως, οι συναισθηματικές, κοινωνικές και πνευματικές του ανάγκες δεν ικανοποιούνται. Έτσι σταδιακά οδηγείται στη μελαγχολία, την κατάθλιψη και την αλλοτρίωση.

B.2 Η 4^η παράγραφος αναπτύσσεται με συνδυασμό μεθόδων. Αρχικά ο συγγραφέας παρουσιάζει ως **παραδείγματα** κάποιες από τις νέες αξίες, για τις οποίες κάνει λόγο στη θεματική περίοδο, όπου η προστασία του περιβάλλοντος και η υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στη συνέχεια προσδιορίζει με τη μέθοδο του **ορισμού** το περιεχόμενο του όρου «νέος ανθρωπισμός».

B.3 α. Η πρώτη ενότητα περιλαμβάνει τις τρεις πρώτες παραγράφους, στις οποίες ο συγγραφέας ασχολείται με το ζήτημα της εφαρμογής της πληροφορικής στην εκπαίδευση.

Τίτλος: *Παιδεία και υπολογιστές*

Η δεύτερη ενότητα περιλαμβάνει την τέταρτη και την πέμπτη παράγραφο, όπου ο συγγραφέας διατυπώνει τις απόψεις σχετικά με τον ανθρωπιστικό προσανατολισμό που πρέπει να έχει η παιδεία στη σύγχρονη εποχή.

Τίτλος: *Ανθρωπισμός και Παιδεία / Νέος ανθρωπισμός*

β. Η συνοχή ανάμεσα στις δύο τελευταίες παραγράφους του κειμένου επιτυγχάνεται αφενός με την επανάληψη των λέξεων – κλειδιών: «(νέες) αξίες», «παιδεία» και αφετέρου με τη χρήση της αντωνυμίας «αυτές».

B.4 **ραγδαίες** = καταγιστικές

προσβάσιμων = προσιτών

εξάρτησης = εθισμού

αλόγιστη = απερισκεπτη

συγκερασμένες = συνδυασμένες

B.5 **κωδικοποιημένης** = κώδικας + ποιό → μεταποιημένη / μεταποιώ

μετατρέπόμενος = μετά + τρέπω → ανατρέπόμενος / ανατρέπω

δημοκρατίας = δήμος + κρατώ → αριστοκρατία

ιδεολογικών = ιδέα + λόγος → πρόλογος

Γ.

ΝΕΟΙ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Πρόσφατες έρευνες πανεπιστημίων αλλά και ανεξάρτητων ερευνητικών κέντρων καταδεικνύουν μία γεωμετρική αύξηση των χρηστών του διαδικτύου στη χώρα μας. Το γεγονός αυτό έρχεται να επιβεβαιώσει τη γρήγορη εξάπλωση των νέων τεχνολογικών επιτευγμάτων παντού στον πλανήτη, αλλά και τις φιλότιμες προσπάθειες της χώρας μας να ανταποκριθεί στα αιτήματα των καιρών. Η δεκτικότητα της ελληνικής νεολαίας στο νέο αυτό μέσο αξιολογείται θετικά, καθώς τα πλεονεκτήματα του διαδικτύου είναι πολλά και σημαντικά, η εμμονή, ωστόσο, σ' αυτό και η ανεξέλεγκτη χρήση του, κυρίως από εφήβους και παιδιά, προβληματίζουν κάθε σκεπτόμενο άνθρωπο. Πιο συγκεκριμένα:

Δυνατότητες του διαδικτύου

• Πνευματικός / πολιτιστικός τομέας

- ✓ Αποτελεί έναν ανεξάντλητο κόσμο πληροφοριών, που άπτεται πληθώρας γνωστικών αντικειμένων → παροχή έγκαιρης και ολοκληρωμένης ενημέρωσης για γεγονότα που διαδραματίζονται σε ολόκληρο τον κόσμο, καθώς και άμεση πρόσβαση στο σύνολο της ανθρώπινης γνώσης.
- ✓ Παρέχει προοπτικές δια βίου εκπαίδευσης σε άτομα ενήλικα, που έχουν ήδη ολοκληρώσει τη συμμετοχή τους στην εκπαιδευτική διαδικασία → συνεχής επαγγελματική κατάρτιση, άνοδος του μορφωτικού επιπέδου.
- ✓ Ευνοεί τη συνεργασία και την ανταλλαγή απόψεων, λόγω της άρσης των αποστάσεων και των περιορισμών → προώθηση της επιστημονικής έρευνας, οικουμενικότητα της τέχνης, κινητικότητα της πνευματικής ηγεσίας.
- ✓ Προσφέρει ποικίλες ευκαιρίες ψυχαγωγίας και διασκέδασης.
- ✓ Αποτελεί μέσο εξοικείωσης με την κουλτούρα και τις ιδιαιτερότητες των άλλων λαών → συμβολή στη δημιουργία ενός οικουμενικού πολιτισμού.

• Κοινωνικός / πολιτικός τομέας

- ✓ Προσφέρει ποιοτικότερες υπηρεσίες στην υγεία (τηλεϊατρική, πρώτες βοήθειες) στον κυκλοφοριακό προγραμματισμό, στον οικονομικό σχεδιασμό
- ✓ Προωθεί την αναβάθμιση των παρεχόμενων προς τους πολίτες υπηρεσιών από τους δημόσιους φορείς του κράτους → βελτίωση των συστημάτων ασφάλισης, μισθοδοσίας, φορολογίας, ασφάλειας και άμυνας → αξιοπιστία του κρατικού φορέα.
- ✓ Συντελεί στον περιορισμό της γραφειοκρατίας και στην αποσυμφόρηση των δημόσιων υπηρεσιών, εφόσον οι συναλλαγές του πολίτη με αυτές μπορούν να πραγματοποιηθούν μέσω του διαδικτύου → αποκέντρωση της Δημόσιας διοίκησης.

• Οικονομικός / επαγγελματικός τομέας

εκπαιδευτικός οργανισμός

ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ

- ✓ Προσφέρει τη δυνατότητα σε επιχειρήσεις να γνωστοποιήσουν την ύπαρξή τους σε παγκόσμια κλίμακα και να αυξήσουν την πελατεία τους → ανάπτυξη των οικονομικών-εμπορικών συναλλαγών → διεύρυνση του παγκόσμιου εμπορίου και διεθνοποίηση της οικονομίας.
- ✓ Βοηθά τον καταναλωτή να πραγματοποιήσει πληθώρα οικονομικών αγορών → εξοικονόμηση χρόνου, χρήματος.
- ✓ Συμβάλλει στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας σε εταιρείες που αναπτύσσουν δραστηριότητα σε αυτό και διευρύνει, μέσω της τηλεργασίας, τη δυνατότητα ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων να συμμετάσχουν ενεργά στην παραγωγική διαδικασία (π.χ. ΑΜΕΑ, εργαζόμενες μητέρες και νοικοκυρές, ημιαπασχόληση ανέργων).

• **Ειδικότερα, η προσφορά του διαδικτύου στην Εκπαίδευση**

- ✓ Παρέχει γνώσεις πάνω σε ποικίλα θέματα που ενδιαφέρουν τους μαθητές και δεν καλύπτονται από τα αναλυτικά σχολικά προγράμματα.
- ✓ Προσφέρει άμεση πρόσβαση σε βιβλιοθήκες, αρχεία, ερευνητικά κέντρα, μουσεία κ.ά. → εμπλουτισμός των γνωστικών σχολικών αντικειμένων → μετατόπιση του κέντρου βάρους από την αποστήθιση στην έρευνα.
- ✓ Είναι το αποτελεσματικότερο εποπτικό μέσο διδασκαλίας, αφού συνδυάζει εικόνα, ήχο, γραπτό λόγο και εικονική πραγματικότητα → προσέλκυση του ενδιαφέροντος και της συμμετοχής των μαθητών.
- ✓ Αναβαθμίζει τον ρόλο του εκπαιδευτικού.
- ✓ Πραγματώνει την άμεση επαφή, συνεργασία και αλληλεπίδραση νεαρών ατόμων στην Ελλάδα και στον υπόλοιπο κόσμο.
- ✓ Συμβάλλει στην εξοικείωση των νέων με τις δυνατότητες της σύγχρονης τεχνολογίας και εξασφαλίζει τα προσόντα για ένα ανταγωνιστικό κόσμο, στον οποίο οι «τεχνολογικά αναλφάβητοι» δεν έχουν θέση.

Ωστόσο, ο τεχνολογικός θρίαμβος του προηγούμενου αιώνα έχει μετατραπεί σε τεχνοκρατικό μοντέλο ζωής, όπου ο άνθρωπος εξαρτάται και προσδιορίζεται αποκλειστικά από την τεχνολογία αδιαφορώντας για το οικοσύστημά του, για την υποβάθμιση της ποιότητας ζωής του, για την αντιστοιχία τεχνικής και ηθικής και, συνακόλουθα για την αλλοτρίωση τη δική του και του πολιτισμού του. Ειδικότερα:

Αρνητικές επιπτώσεις από την αλόγιστη χρήση του Διαδικτύου

• **Πνευματικός / πολιτιστικός τομέας**

- ✓ Προκαλεί τη ραγδαία «πληροφοριοποίηση» της ζωής μας → παρακμή της γραφής και της τυπογραφίας → υποσκελίζονται παραδοσιακές μορφές ψυχαγωγίας και παιδείας, όπως είναι το βιβλίο.
- ✓ Δίνει στο χρήστη πρόσβαση σε ανεξέλεγκτες και συχνά πολύ επικίνδυνες πληροφορίες (ιστοσελίδες πορνογραφίας, παραθρησκευτικών οργανώσεων, κ.λ.π.) → διαφθορά των νέων → αύξηση εφηβικής και παιδικής εγκληματικότητας.
- ✓ Αναπτύσσεται μια τεχνική μεταγλώσσα → συρρίκνωση των εθνικών γλωσσών → μαζοποίηση των εθνικών παραδόσεων και παράλληλη επίταση της ξενομανίας.
- ✓ Αντικαθιστά τις πραγματικές εμπειρίες της ζωής με μια «εικονική πραγματικότητα» → εξελίσσεται σε σύγχρονο ναρκωτικό → μονομανία για τα παιδιά και τους εφήβους → κίνδυνοι όχι μόνο για τη σωματική υγεία (ασθένειες των ματιών και της σπονδυλικής στήλης, παχυσαρκία) αλλά και την πνευματική και ψυχική υγεία των παιδιών.

• **Κοινωνικός / πολιτικός τομέας**

- ✓ Διευκολύνει την πρόσβαση σε προσωπικά δεδομένα → κατάργηση της ιδιωτικής ζωής του ατόμου → καταπάτηση των ατομικών δικαιωμάτων.
- ✓ Περιορίζει την κοινωνικότητα των ατόμων → αποξένωση από τις κοινωνικές διεργασίες → διεύρυνση των κοινωνικών ανισοτήτων.
- ✓ Συμβάλλει στην κατάλυση των ατομικών ελευθεριών π.χ. με το «ηλεκτρονικό φακέλωμα» → μαζοποίηση του ατόμου → εφιαλτικές προοπτικές για το μέλλον της ανθρωπότητας, σαν αυτές που οραματίστηκε ο Τζ. Όργουελ στο «1984».
- ✓ Καθιστά αδιαφανείς και «απρόσωπες» τις πολιτικές διαδικασίες → «εικονική» δημοκρατία.
- ✓ Διεθνοποιεί το έγκλημα (παιδική πορνεία, εμπορία ναρκωτικών, κατασκοπία)

• **Οικονομικός / επαγγελματικός τομέας**

- ✓ Μετατρέπει τον εργαζόμενο σε απλό χειριστή ή προγραμματιστή → απομάκρυνση του εργάτη από το αντικείμενο εργασίας του → αλλοτρίωσή του
- ✓ Εξαφανίζει παραδοσιακά επαγγέλματα και μηχανοποιεί την παραγωγή → αύξηση ανεργίας.
- ✓ Αυξάνει τον ανταγωνισμό σε διεθνές επίπεδο (ηλεκτρονική τρομοκρατία) → επικίνδυνες ισορροπίες στις εθνικές οικονομίες.

Το αναμφισβήτητο γεγονός ότι οι απαιτήσεις της τεχνολογικά προηγμένης εποχής μας προβάλλουν ως επιτακτική ανάγκη την αξιοποίηση των πολυάριθμων δυνατοτήτων, που προσφέρουν τα σύγχρονα τεχνολογικά «θαύματα», όπως το διαδίκτυο και γενικότερα οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές, δεν πρέπει να αποπροσανατολίζει το άτομο. Η προσεκτική και κριτική χρήση του internet, η θέσπιση κανόνων που θα ρυθμίζουν αυστηρά τη λειτουργία του και ο ανθρωπιστικός προσανατολισμός της σύγχρονης τεχνολογίας θα οδηγήσει στην ορθολογική χρήση των επιτευγμάτων αυτών.

Επιμέλεια

Ομάδα Νέων Ελληνικών Ε. Ο. Ορίζοντες

εκπαιδευτικός οργανισμός

ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ